

Raxmonov Furqat Abduxakimovich.
Jizzax Politexnika instituti, O'zbekiston respublikasi

КОРХОНАЛАРДА КОРРУПЦИЯГА ҚАРШИ КУРАШДА ХАЛҚАРО ISO 37001 СТАНДАРТИНИНГ ЎРНИ ВА АҲАМИЯТИ.

Аннотация: Ушбу мақолада коррупцияга қарши курашда халқаро ISO 37001 стандартининг ўрни ва аҳамияти ҳамда ушбу стандартнинг жорий этишдаги авфзалликлари ҳақидаги маълумотлар келтирилиб ўтилган.

Калит сўзлар: коррупция, ISO 37001:2016 халқаро стандарти, коррупцияга қарши курашиш, стандарт, порахўрлик, қонун устуворлиги, интизомий жавобгарлик.

Rakhmonov Furqat Abdukhakimovich.
Jizzakh Polytechnic Institute, Republic of Uzbekistan

A CORRUPT BUSINESSMAN THE ISO 37001 LOOP IS STANDARDIZATION AND IMPORTANCE.

Annotation: This article provides information about the advantages and implementation, the role and significance of the international standard ISO 37001 in the fight against corruption.

Keywords: corruption, international standard ISO 37001:2016, anti-corruption, standard, bribery, rule of law, disciplinary responsibility.

Коррупция ва уюшган жиноятчиликка қарши курашиш, шунингдек, ҳуқуқ бузарликларнинг олдини олиш масалаларини самарали ечиш устувор вазифаларимиздан бири бўлиб қолади.

Шавкат Мирзиёев

Коррупция бу — жамиятни турли йўллар билан исканжага солувчи даҳшатли иллатдир. Мазкур иллат давлатимиз равнақи, демократия ва қонун устуворлигини таъминлашда зарарли ҳолатларни келтириб чиқаради. Шунингдек, инсон ҳуқуқлари бузилиши, одамлар хавфсизлигига таҳдид соладиган уюшган жиноятчилик, терроризм ва

бошқа ҳодисалар илдиз отишига шароит яратади. Мамлакатнинг ички ва ташқи бозор функцияларини ривожланиши ва фаолиятига тўсқинлик қилади.

Коррупция ҳозирги кунда, бутун дунё бўйлаб глобал ижтимоий, маънавий, иқтисодий ва сиёсий муаммоларни келтириб чиқаради, давлат органлари фаолиятига салбий таъсир қилиб унинг ривожланишга тўсқинлик қилади ва рақобатни бузади. Бу эса адолатни йўқ қилади, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини шубҳа остига қўяди ва муҳтожларга ёрдам беришга тўсқинлик қилади. Шунингдек, у бизнес харажатларини оширади, товарлар ва хизматларнинг нархини оширади, маҳсулот ва хизматлар сифатини пасайтиради, бу эса ҳаёт тарзининг бузилиши ва мулкни йўқотишга олиб келади. Бу ҳолат давлат органларига бўлган ишончни йўқотади. Таъкидлаб ўтиш жоизки, ушбу зарарли ҳодиса катта кичик, бадавлат ва камбағал бўлишидан қатъий назар, барча мамлакатларда учрайди. Ушбу зарарли иллатни бартараф этиш бўйича жаҳон ҳамжамияти томонидан бир қатор самарали ишлар амалга оширилаётган бўлсада, ханузгача у бартараф этилмаяпти.

Ўша даврларда бу нормал ҳолат сифатида қабул қилинган. Бироқ давлат аппаратининг мураккаблашуви ва марказийлашуви коррупциянинг давлат ривожланишига катта тўсиқ эканлигини кўрсатди. Ҳозирда ривожланган мамлакатларда ҳам коррупция билан боғлиқ жиноятларларни учратиш мумкин, лекин улар доимий равишда коррупция билан қарши курашиб келади ва коррупция даражаси пастлиги бўйича жаҳон рейтингида юқори ўринларда туради. Жумладан, Transparency International халқаро нодавлат ташкилотининг 2021-йилдаги статистик маълумотларига кўра, коррупция даражаси паст мамлакатлар рейтингида Дания 1, Янги Зеландия 2, Финландия, Швеция 3-ўринни эгаллаган бўлса, Марказий Осиё давлатларидан Қозоғистон 94, Қирғизистон 124, Ўзбекистон 140- ўринни эгаллаган. Мамлакатимизда давлат органлари ва ташкилотлари, маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органларида коррупцияга қарши курашиш, уни келтириб чиқараётган сабаб ва шарт-шароитларни аниқлаш ва бартараф этиш борасида тизимли чоралар кўрилмоқда. Фуқароланинг ўзини – ўзи бошқариш органларининг, нодавлат ва ноижорат ташкилотларнинг ва фуқароларнинг коорупцияга қарши курашишда иштирок этиши ҳақида тўхталган. Жумладан, вазирлик ва идоралар, маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органларида ISO 37001:2016

халқаро стандарти асосида коррупцияга қарши менежмент тизими жорий этилиб, унга қарши курашиш бўйича ички идоравий ҳужжатлар қабул қилинди. Хусусан, коррупцияга қарши курашиш ишларининг самарадорлигини баҳолаш механизмлари мавжуд эмаслиги соҳада амалга оширилаётган тадбирларга ягона мезон асосида холисона баҳо беришда ва уларнинг натижадорлигини янада оширишга тўсқинлик қилмоқда.

Ижтимоий тармоқларда ҳам коррупцияга қарши курашиш ва уни олдини олиш мақсадида телеграм ва мессенджерларига келиб тушган маълумотлар бунга яққол мисол бўлади. Масалан, телеграм ва мессенджерда аҳоли томонидан адлия органлари ва муассаларида юз бераётган коррупция ҳуқуқбузарликлари аниқланган. Ўтган вақт давомида antikrobot@ орқали 2,5 мингдан ортиқ хабарлар келиб тушган ва текширув натижаларига кўра 20 нафар ходим эгаллаб турган лавозимидан озод этилган, 4 нафарига нисбатан жиноий иш кўзғатилган. Шу билан бирга, адлия органлари ва муассасалари ходимларининг меҳнат интизоми ахлоқ қоидаларига риоя қилиши, ўз зиммамларига юклатилган вазифаларни сифатли бажариши устидан доимий назорат ўрнатиш мақсадида 2019 йилда 1801 та қисқа муддатли текширувлар ўтказилган. Натижада, 160 нафар ходим интизомий жавобгарликка тортилган. “Сирли мижоз” бўйича 1344 та тадбирлар якунида 380 нафар ходим интизомий жавобгарликка тортилган. Аввало, бу тарзда ходимларнинг сараланиши ишнинг шаффофлигига, иккинчидан, виждонли мутахассисларни жамиятнинг турли соҳаларида фаолият юритишларини таъминлашига туртки бўлади.

Давлатлар қонунлар орқали коррупцияга қарши курашда катта ютуқларга эришган, аммо муаммони ҳал қилиш учун фақат қонунларнинг ўзи етарли эмаслиги намоён бўлмоқда. Шу сабабли ташкилотлар фаолиятида коррупцияга қарши курашнинг амалий ифодаси бўлган стандартларни жорий этиш зарурияти туғилган. Шу мақсадда ISO 37001:2016 Коррупцияга қарши бошқарув тизими ишлаб чиқилган бўлиб, у коррупция билан боғлиқ хатарларни бартараф этишга қаратилган механизм эканлиги билан аҳамиятлидир. Ушбу стандарт ташкилотларга порахўрларга қарши тадбирларни ташкил этиш, амалга ошириш, қўллаб-қувватлаш ва кучайтиришга ёрдам беради

ISO 37001 Коррупцияга қарши бошқарув тизими коррупцияга

қарши сиёсат ва уни қўллаб-қувватлайдиган бошқарув тизими бўлиб, ташкилотга коррупцияни амалга оширишда харажатлар, хатарлар ва зарарларнинг олдини олиш ёки минималлаштириш, ишбилармонлик муносабатларига бўлган ишончни ривожлантириш ҳамда ташкилотнинг обрўсини оширишга ёрдам беради. ИСО 37001 ташкилотда коррупциянинг рўй бермаслигига аниқ кафолат бўлмаса ҳам, бу ташкилот ҳар қандай ташкилот учун қимматли сармоёга айланиб, коррупцияни аниқлаш ва олдини олиш бўйича тегишли чораларни амалга оширганининг яққол намоёишидир.

Масалан, Малайзияда ISO 37001 стандарти Малайзия Бош вазири Тун Др Маҳатхир Мухаммад бошчилигида томонидан жорий қилинган. Бу тизим давлат сектори ва хусусий секторларда ижобий натижа берган. Малайзия ҳукумати коррупцияга қарши жиддий чоралар кўриши натижасида биргина 2016 йилда 59,8 %дан 70,8 %гача кўтарилганлиги ҳақидаги статистика мавжуд. Бу эса Малайзиянинг бир қатор муҳим халқаро тадқиқотлар ва индекслар бўйича ўз кўрсаткичларининг юқори натижаларга эришганлигидан далолат беради. Нафақат Малайзияда балки дунёнинг бошқа давлатлари Перу, Сингапур, ХХРда миллий стандарт органлари ISO 37001 стандартини қабул қилган. Италияда ISO 37001нинг аккредитация схемаси Ассредиа томонидан ривожлантирилган; Буюк Британияда эса Бирлашган Қироликнинг Аккредитация Хизмати аккредитация схемасини ишлаб чиқиш учун ISO 37001 бошланғич дастурини амалга оширди. БААда Халқаро Аккредитация Маркази ISO 37001 аккредитация схемасини ишлаб чиқиш билан шуғулланмоқда. Microsoft ва Walmart биринчилардан булиб ISO 37001 сертификатиغا эга бўлди. Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг ташаббуслари билан 2020 йил 4 апрельдаги фармонларига асосан нефть ва газ соҳаларини тубдан ислох қилиш, улар фаолиятида шаффофликни таъминлаш, хорижий мутахассислар ва хорждаги ватандошларни жалб қилиш, шунингдек, нефть ва газ саноатининг барча корхоналарида коорупцияга қарши «Комплаенс- назорат» тизимини жорий этиш топширилган эди. Ушбу топширикнинг самарали ижроси таъминланди. Натижада мутахассислар томонидан жамиятнинг коррупцияга қарши курашиш борасида олдига куйган мақсадлари, халқаро стандарт талаблари амалиётга тадбиқ этилаётгани тасдиқланиб «Ўзбекнефтьгаз»АЖ Республикамизда биринчилардан булиб Жанубий Кореянинг «G-CERTI

Co.,Ltd.» халқаро аудиторлик ва сертификатлаш ташкилоти томонидан коррупцияга қарши курашиш механизми амалда самара бераётганинг асосий курсаткичи ҳисобланувчи ISO 37001:2016 мувофиқлик сертификати билан тақдирланди.

Хулоса ўрнида шуни айтиш мумкинки, жамиятнинг “Коррупцияга қарши курашиш” сиёсатини амалиётга кенг тадбиқ этиш ва коррупцияга оид турли хавфларни бартараф этишда нафақат маъсул мансабдор шахсларнинг, балки ҳар бир ходимнинг иштироки муҳим ҳисобланади. Шунингдек, Коррупцияга қарши курашишда аҳолининг барча қатламлари, енг яхши мутахассислар жалб қилинмас экан, жамиятимизнинг барча аъзолари, таъбир жоиз бўлса, "ҳалоллик вакцинаси" билан эмланмас экан, ўз олдимизга қўйган юксак марраларга эриша олмаيمиз. Биз коррупциянинг оқибатлари билан курашишдан унинг барвақт олдини олишга ўтишимиз керак.

Адабиётлар

1.А.Сафарова ISO 37001:2016 Коррупцияга қарши бошқарув тизими.
<http://zamin.uz>.

2.А.Мадаминов ISO 37001:2016 Коррупцияга қарши стандарт.
<http://huquqiportal.uz>.

3.Рахмонов Ф.А. ЧУВСТВИТЕЛЬНАЯ ИЗМЕРИТЕЛЬНАЯ СХЕМА ДЛЯ ЗОНДОВЫХ ПРЕОБРАЗОВАТЕЛЕЙ ВЛАЖНОСТИ //INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE" INNOVATIVE TRENDS IN SCIENCE, PRACTICE AND EDUCATION". – 2023. – Т. 2. – №. 2. – С. 94-102

4.Isroilov F. M., Rakhmonov F. A., ugli Ungarov D. Y. HIGH RESPONSIBILITY (SENSITIVITY) AND ACCURACY OF TEMPERATURE SENSORS FACTORS OF ACHIEVEMENT AND RELIABLE OPERATION //International Academic Research Journal Impact Factor 7.4. – 2023. – Т. 2. – №. 1. – С. 163-169.

5.Raxmonov F. A. Advantages of Introducing Quality Management System in Textile Companies of the Republic //Texas Journal of Multidisciplinary Studies. – 2022. – Т. 11. – С. 95-97.

6.Турапов У. Ў., Мулданов Ф. Р., Рахмонов Ф. А. ШАХСНИНГ БИОМЕТРИК ХУСУСИЯТЛАРИ АНИҚЛАШДА ЮЗ ТАСВИРНИ СЕГМЕНТЛАШ, ИДЕНТИФИКАЦИЯЛАШ, ФИЛЬТРЛАШ, ЮЗ БЕЛГИЛАРИНИ АЖРАТИШ МЕЗОНЛАРИНИ ҚЎЛЛАШ МУОММОЛАРИ //Conferencea. – 2022. – С. 15-22.

7.Рахмонов Ф. А. ЧУВСТВИТЕЛЬНАЯ ИЗМЕРИТЕЛЬНАЯ СХЕМА ДЛЯ ЗОНДОВЫХ ПРЕОБРАЗОВАТЕЛЕЙ ВЛАЖНОСТИ //INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE" INNOVATIVE TRENDS IN SCIENCE, PRACTICE AND EDUCATION". – 2023. – Т. 2. – №. 2. – С. 94-102.

8. Мухаммадиев Б. С. ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРИ ОБУЧЕНИИ ТЕХНИЧЕСКИХ ПРЕДМЕТОВ //THE THEORY OF RECENT SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF PEDAGOGY. – 2024. – Т. 3. – №. 28. – С. 42-47.

9. Мухаммадиев Б. С. ОСНАЩЕНИЕ ПРОИЗВОДСТВА СОВРЕМЕННЫМИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫМИ СРЕДСТВАМИ ИЗМЕРЕНИЙ //SCIENTIFIC APPROACH TO THE MODERN EDUCATION SYSTEM. – 2024. – Т. 3. – №. 31. – С. 44-52.

10. Мухаммадиев Б. С. ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРЕОБРАЗОВАТЕЛЕЙ В ПРОМЫШЛЕННОЙ АВТОМАТИЗАЦИИ //INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION. – 2024. – Т. 3. – №. 34. – С. 183-190.

11. Мухаммадиев Б. С. ПРЕОБРАЗОВАНИЯ МЕХАНИЧЕСКИХ НАПРЯЖЕНИЙ С ПОМОЩЬЮ ДАТЧИКОВ В РАЗЛИЧНЫЕ ЗНАЧЕНИЯ //MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH. – 2024. – Т. 4. – №. 40. – С. 203-210.